

Uit 'De ziekte van de stilte'

PETER ADRIAENSSENS OVER DE WOEDE EN DE PIJN VAN SLACHTOFFERS

De Standaard zaterdag 04 september 2010

Auteur: PETER ADRIAENSSENS

Karel

475 slachtoffers, dat is een massa verscheurde kinderen in volwassen lijven. Nooit hoorde ik zoveel mannen aan het woord over wat seksuele criminele handelingen met hen deden. Hoe ze onder hun niveau studeerden, beroepen kozen waar ze zich beter in voelden omdat ze zich konden verwonden aan machines en loopbruggen, omdat ze door collega's bewonderd werden om hun moed, om steeds de gevaarlijkste klus te klaren bij uitslaande brand. Ik hoorde ook over impotentie waar de arts vergat om door te vragen, niet verder ging dan de vraag of er problemen in het koppel waren. Nee, er waren geen problemen in het koppel. Hopend dat de arts naar problemen tijdens de jeugd zou vragen, en naar problemen op school. Maar artsen vragen zoiets niet. Hoeveel meer moest dat lijf nog aan disfunctie tonen voor iemand een hand zou toesteken?

Traumatische herinneringen worden gearchiveerd in de poriën van het lijf. Daarom is het woord 'slachtoffer' zo kwetsend. Wie in zijn leven telkens opnieuw de moed getoond heeft om door te gaan, om anderen niet te belasten met humeurwisselingen, wie geen zin meer had in het leven, maar toch 'overleeft' omwille van, ja dus toch: liefde ondanks het geweld dat hij of zij heeft meegemaakt.

Mt 25, 35 "In had honger en jij gaf mij te eten"

Sabine:

De meeste mensen begrijpen dat je jaren na een zwaar verkeersongeval nog pijn kan voelen aan de rug. Dat het een 'slechte verjaardag' is, dat je er weer aan gedacht hebt, er een week niet goed van was. Opgroeien tijdens en na misbruik is zoals leven met een dagelijks verkeersongeval. Er bestaat echter voor de pijn geen kinesist. De hersenen leren het wegsplitsen, de pijn kort verdrijven.

Waarom melden zich dan toch honderden, als het allemaal zo lang geleden is? Omdat mensen hun lijf niet kunnen verlaten. Omdat ze overleven dankzij en ondanks dat lichaam. Tot in diverse landen de

verhalen opduiken over misbruik in de kerk. 'Ik ben niet alleen, het staat ineens overal te lezen.' En het lijf ontwaakt. De poriën openen de archieven, de gevoelens uit het verleden, schaamte, schuld, vernedering, ineens zijn ze daar met kracht, en vooral met de woede van het kind voor wie niemand opkwam. Slachtoffers maken beloftes, uitsluitend aan zichzelf: hij, de dader, mag niet herinnerd blijven als weldoener, gelauwerd voor eeuwige belangeloze inzet. Waarheid, en nu!

Mt 25,35: "Ik had dorst en jij gaf mij te drinken."

Karel:

Herstel begint door het lijf vergiffenis te schenken voor de kwetsbaarheid, dat je als jongere machteloos was, overgeleverd en overrompeld door de dader. Dat het lijf bedriegt, maakt het als kind en tiener zoveel ingewikkelder. Hoe leg je uit dat je een erectie had, vaak, terwijl je dat niet wou? Het is tijd om te stoppen je eigen jeugd te veroordelen, met het eindeloze gepeiker over wat je had kunnen doen, hoe je jezelf had kunnen beschermen, wat als je ouders... Begin eens met jezelf te bewonderen, bijvoorbeeld over hoe je het zover hebt gebracht, waar je die vrienden, liefde, partner, kinderen, job gevonden hebt.

Het gekwetste kind vindt gelukkig vaak een plek in een volwassen lijf dat er goed tracht voor te zorgen. Enkele mannen getuigden dat het vooral goed gaat met hen als ze bezig zijn met sporten, vrienden ontvangen, vrijen, familieman zijn. Maar dat lichamelijke klachten en sombere herinneringen vooral terugkomen als ze zichzelf verwaarlozen, wat rondhangen, te veel op automatische piloot het leven laten lopen zoals het loopt. Herstellen is teamwerk: je gedachten, je lijf, de mensen die het verschil maken: die ploeg moet je wakker houden in het leven van 'en nu?'.

Mt 25,35: "Ik was een vreemdeling en jij gaf mij onderdak, ik was naakt en jij gaf mij kleding."

Sabine:

Waar waren de ouders? Het is een pijnlijke vraag. Hoe komt het dat in de jaren tachtig en nadien, waarin al zoveel georganiseerd werd rond jeugdbescherming, kindermishandeling, ouderschapsbegeleiding, niet kon worden vermeden dat er zo massaal gezwegen werd. Waarom faalde alles? Wat me pijnlijk verraste als commissielid, is hoe Vlaanderen als een steekvlam wakkerschoot toen in de week na de 'zaak-Vangheluwe' tweehonderd slachtofferverhalen binnenliepen. Plots had iedereen een mening, de schande moest worden uitgeroeid. Er is zo weinig collectieve schaamte voor wat wij niet zagen. Wij, wees gerust, mezelf inbegrepen, en iedereen die actief was in de domeinen waar ik werkte. Het zijn de

slachtoffers die zich toen, en hopelijk morgen ook nog, kenbaar maakten. Vierhonderdvijfenzeventig is een lang woord, maar ze openden onze ogen voor het onrecht dat — ook vandaag nog — volledig togedekt onder ons leefde. Vertrouwenscentra hadden geen meldingen over misbruik in de kerk, op hier en daar een dossier na. En hebben we niet met zijn allen telkens gelachen als een boek verscheen met als titel *Kom eens naar mijn kamer*, of als een stand-upcomedian dat nogal goedkoop gebruikte om een lach te oogsten.

Mt 25,35: “Ik was naakt en jij gaf mij kleding.”

Karel:

Er werd wel degelijk over gepraat, getekend, gelachen. Zonder stil te staan bij de vraag: als we dat allemaal kennen, dan heeft het dus met realiteit te maken. Doen we daar dan wat aan? Doorheen de verhalen die we mochten lezen van honderden slachtoffers groeide het besef bij de leden van de commissie dat het een leugen was dat seksueel misbruik in de kerk 'dodgezwegen werd'. We wisten het met zijn allen, en erger nog, in veel verhalen staat te lezen dat een ouder ingelicht werd, en later een partner, een vriend. Of dat er uiteindelijk een brief naar dader of overste werd gestuurd. We zijn met zijn allen een incestfamilie. We hebben gehoopt dat het 'bij wijze van spreken' was, en liefst de andere kant uitgekeken. Nadat vrouwenbewegingen het geweld tegen vrouwen in beeld brachten, na de strijd tegen kindermishandeling, nadat de witte beweging de strijd tegen verdwijning en misbruik van kinderen op de agenda zette, planten de getuigenissen van duizenden mannen in Nederland, Ierland, Zwitserland, Oostenrijk, Duitsland, en nu ook België, het seksueel misbruik in de kerk en het misbruik van mannen in ieders bewustzijn. Het fantastische werk dat slachtoffers van de kerk vandaag doen, is ons te leren hun mensenrechten te respecteren. Onze collectieve schaamte, het besef dat we dit niet eerder zo gevoeld en willen weten hebben, brengt ons in crisis, we weten niet goed welke kant best uit. Komt er iets beters uit voort?

Mt 25,36: “Ik was ziek en jij verzorgde mij.”

Sabine:

De opdracht ligt nu bij ons allen om ons schaamtegevoel tot erkenning te maken. De kerk zal de eerste moeten zijn, ze kan niet te lang op de rand van de krater lopen. Wie nu geen erkenning kan geven, wie zich verschuilt achter advocatentrucs, schendt de rechten van de mens. Niets minder. Durft ze de wandeling aan in haar eigen diepe dal? Handelt ze streng en rechtvaardig als het om haar daders gaat en geeft ze erkenning? Pakt ze haar structuren aan waarbinnen een wildgroei van machtsmisbruik

ontstond en zal ze bijdragen tot het versterken van een internationale norm voor mensen die omgaan met mensen: geen seksueel misbruik meer, geen mishandeling meer? Niets, ook niet 'een lichte vorm', ook niet 'het was maar oppervlakkig bedoeld'. Nooit. Het is absoluut noodzakelijk.

'Overlevers' hebben een groot probleem: ze moeten praten met mensen die het niet meemaakten. Iedereen heeft een beeld in gedachten hoe dat zou zijn, als je misbruikt wordt. Maar het beeld van wie het nooit heeft meegemaakt, klopt totaal niet met dat van de andere groep. Die kloof speelt ook in het debat over 'het beste antwoord' op misbruik in de kerk. Een commissie, justitie, onafhankelijk of parlementair... ineens realiseren veel mensen zich dat we ernstig tekortschoten tegenover medeburgers en willen we zo graag iets voor hen doen. Er zijn argumenten voor ieder voorstel.

Mt 25,36: "Ik zat gevangen en jij kwam mij bezoeken."

Karel:

Wat nu meer dan duidelijk wordt, is wat ons ontbreekt: een onafhankelijke slachtofferbeweging is naar mijn gevoel essentieel. Als zij zich organiseren, ontstaat een partner in het debat. Als hulpverlener zie ik een plaats voor ons, maar wel in een evenwichtige positie. Pas als slachtoffers als groep gelijkwaardig vertegenwoordigd zijn, zijn al de nodige spelers present: justitie, een structuur die zich richt op erkenning vanuit de kerk, slachtoffers en de politieke wereld. Als deze vier samen zitten, en via debat een werkvorm vinden die voor allen aanvaardbaar is, is de basis gelegd voor een centrum of team dat eindelijk de dossiers kan aanpakken zoals het hoort. Met respect en op het tempo van elk afzonderlijk slachtoffer.

Mt 25,40.45 "Ik verzeker u, al wat je gedaan hebt voor een van mijn broeders hier, hoe onbelangrijk hij ook was, dat heb jij voor mij gedaan. En toen je niets deed voor een van deze mensen, ook al was hij onbelangrijk, toen deed je niets voor mij."